

FORRÁSKÖZLÉS, ILLETLEN NAGYVONALÚSÁGGAL

Rendőrségi célkeresztben a szélsőjobb. Dr. Sombor-Schweinitzer József feljegyzése a szélsőjobboldali mozgalmakról, 1932–1943. A bevezetőt írta és

jegyzetekkel ellátta: Kovács Tamás.

Bp., Gondolat Kiadó, 2009. 158 old.

Aki már közölt forrást az tudja csak igazán, milyen nehézségekkel kell szembenéznie a közlőnek. Különösen igaz ez, ha visszaemlékezésről, naplóról van szó. Jegyzetek százait kell megírni, alig ismert személyek életrajzi adatait kell összegyűjteni, közölt idézeteknek kell megkeresnie az első megjelenési helyét és kiegészíteni, javítani az emlékező pontatlanságait, rövidítéseket kell feloldani, nem egy esetben megfejteni. Amikor mindezzel elkészül a közlésre vállalkozó, akkor kiderül, hogy mennyi mindent felejtett el ellenőrizni, miként vezette félre a nyomda ördöge vagy egy-egy korabeli elírás.

Már csak a felsoroltak okán is különös tisztelettel viseltetek mindazon kiadványok és azon kollégák iránt, akik nem megrettenve a kihívásoktól forrásközlésre (is) adják a fejüket. Ezért is vettem kézbe érdeklődéssel és komoly várakozással a Kovács Tamás által bevezetővel és jegyzetekkel ellátott Sombor-Schweinitzer kéziratot, amely ha minden igaz 1943-ban készült, de az nem tudható pontosan, hogy milyen célból.

Kovács Tamás úgy véli egy majdani béketárgyaláson adhatott volna segítséget az összeállítás. A kérdés csak az, hogy vajon hogyan és miért? A kézirat rövid áttekintését adja a magyarországi szélsőjobboldali — nevezzük nevén: a nemzetiszocialista jellegű, irányultságú — mozgalmaknak, illetve a Szálasi Ferenc személyéhez kötődő hungarista mozgalomnak (a mozgalom különböző névváriánsainak felsorolása szinte lehetetlen, de Kovács Tamás jóvoltából a változások nyomon követhetők).

Kovács Tamás bevezetőjében rövid pályaképet rajzolt dr. Sombor-Schweinitzer Józsefről — kár, hogy nem sikerült közreadni a névváltozásokat, hiszen az 1930-as évek közepéig még Schweinitzer, majd rövid ideig Sombor-Schweinitzer, 1943-ban pedig már Sombor a sokat emlegetett rendőr tisztviselő —, aki a két világháború közötti évek magyar rendőrségének egyik leginformáltabb középszintű vezetőjévé vált. A magyarországi politikai mozgalmak szinte minden rezdülése eljutott hozzá és hivatali működése során főkapitány-helyettesi — ami a katonai rendfokozati hierarchiában az ezredesinek felelt meg — rangot ért el.

Beosztásából — működése évei alatt a leghosszabb időt a magyar királyi rendőrség Budapesti Főkapitányság politikai rendészeti osztályán töltötte — adódóan elsőként értesült az állam rendje ellen irányuló minden kezdeményezésről, úgy a bal– mint a jobboldali mozgalmak tevékenységének kitűnő ismerőjévé vált. Valószínűleg ez inspirálhatta, hogy rövid összegzést készítsen — a magam részéről továbbra sem tudom kinek, mi célból és pontosan mikor — a szélsőjobboldalinak tekintett politikai mozgalmakról.

Úgy tűnik, összeállítása a korabeli rendőri jelentések kronológiai „főnöki” összegzése, amely nem elemzés, hanem ténymegállapítás. Kétségtelen, hogy ezen írás sokat segíthet a kutatóknak a magyar szélsőjobboldali mozgalmak történetének a feltárásában. Mert ha őszinték akarunk lenni, akkor azt kell írni, hogy ezzel kapcsolatban évtizedekkel ezelőtt sokkal inkább politikai megrendelésre készültek írások, mint szaktudományos kutatásokra épülő tanulmányok, monográfiák jelentek volna meg.

Nem teszi könnyűvé a kutatók helyzetét, hogy a korabeli dokumentumok jelentős részéről nem ismert, hogy „hol rejtezkedik”, míg az 1945-ben és után, a HM Katona Politikai Osztályán, az ÁVO és ÁVH kihallgató szobáiban lefolytatott kihallgatások jegyzőkönyveit, a „felkérésre” készített leírásokat kellő kritikával kell olvasnunk.

Talán ez az, amit Kovács Tamásnál hiányolok. Úgy tűnik a bevezető és a jegyzetek készítője nem kételkedett, illetve nem próbálta meg minden esetben összevetni a leírtakat a tényekkel, illetve néha erősen „eltévedt” a források, feldolgozások értelmezésében.

Klasszikus példája ennek az, amikor azt írja, hogy Sombor-Schweinitzer Moszkvában járt és tárgyalt Rákosi Mátyás öccsével, Bíró Zoltánnal (9. oldal). Amikor a hivatkozott munkát — Arnóthy-Jungerth Mihály: Moszkvai napló (Bp. 1989. Zrínyi Kiadó) — a megadott oldalszámon megnézzük, akkor kiderül, hogy sem ott sem a kapcsolódó jegyzetben ilyen állítás nincs!

Sombor-Schweinitzer soha, semmiféle hivatalos magyar delegáció tagjaként nem utazott Moszkvába!

Sajnos a jegyzetek közül számos hasonló nagyvonalúsággal készült, jól lehet annyi információt, amennyit Kovács Tamás közöl velünk más ebben a témában még nem tett meg.

Köszönet ezért neki, s ugyancsak köszönet azért, hogy most már pontos ismeretekkel bírunk Sombor-Schweinitzer halálozási adatairól is. (Ez idáig a legtöbb esetben Washington, 1955. szerepelt a róla jegyzetet is közlő munkákban.)

S hogy miért a hiányérzetemet fogalmazom meg? Mert úgy vélem Kovács Tamás kitartása, a két háború közötti Magyarország szélsőjobboldali mozgalmainak,

illetve a korszak rendvédelmi szervei története iránti érdeklődése mindenképp támogatandó. E támogatás pedig megnyilvánulhat abban is, ha felhívja a bíráló a figyelmet a forrásközlés elemi szabályaira, a jegyzetek egységes voltának szükségességére, a pontos névmutatóra, stb.

Mert úgy vélem, ha valakinél megadjuk a nemesi előnevet — ami egyébként mondat kezdést leszámítva nem nagybetű, tehát nem Kisbarnaki Farkas Ferenc, nem Nagybacsoni Nagy Vilmos! stb. — a vitézi jelzöt, akkor mindenkinél azt kell tennünk. Ha az egyes személyeknél teljes születési és halálozási adatokat szándékozunk megadni, akkor mindenkinél törekednünk kell erre, a hiányokat pedig jelezni szükséges. Ha kitűnő ismerői vagyunk a német nyelvnek, akkor pontosan kell megadni magyarul a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt nevét. A „Német” jelző ugyanis sorrendben a Munkáspárt előtt áll!

A katonák esetében némi „nyomozással” — értsd néhány nap a Hadtörténelmi Levéltárban és a Hadtörténelmi Könyvtárban — szinte minden életrajzi adat kideríthető, így pl. vitéz Taby Árpádról, Máté-Török — 1919. április 8-áig Máté — Gyuláról, Rátz — eredetileg Rác — Kálmánról, Kovarcz Emilről és a sor hosszasán folytatható.

Kovarcz Emil esetében a Sombor-Schweinizer szöveg és a számos Kovács Tamás jegyzet között nem igazán vehető észre az összhang. Mikor is vonult nyugállományba? A válasz: 1939. május 1-jével. Ha nyugállományú, akkor miként lehetett mégis tényleges? Miért ítélte el a Magyar Királyi Kúria? Nem a Dohány utcai zsinagóga elleni merénylet miatt, hanem mert a Magyar Államvasutak alkalmazottait igyekezett beszervezni a Szálasi Ferenc nevével fémjelzett pártba. Így teljesen téves a 74. oldalon — 214. számú jegyzet — a Hadtörténelmi Levéltár irataira történt hivatkozás. Az iratok tartalma nem a leírtakat „erősíti”.

Magam úgy látom, hogy a témához értő lektor és szerkesztő segítsége valamint egy fél esztendő igényes kutató — például Budapest Főváros Levéltárában a háborús és népellenes bűnökkel vádolt és a kötetben megemlített személyek peranyagainak az „átlapozgatása” — és feldolgozó munka teljesebbé, hitelesebbé tehetné volna a kiadványt. Amely ezzel együtt és ettől függetlenül megkerülhetetlen mindazok számára, akik a fentebb már többször jelzett politikai mozgalmak, pártok történetével foglalkoznak, illetve azok története iránt érdeklődnek.

S ha már a recenzens általánosságban számos hiányosságra utalt, akkor úgy illendő, ha azokat, avagy azok egy részét konkrétan meg is nevezi, s ami elírást, tévedést, hiányosságot javítani tud, meg is teszi. S teszi ezt azért is, hogy a kiegészítései számos más munkában hasznosíthatóak legyenek, illetve ha az MSZP Táncsics Alapítványa ismét támogatná Kovács Tamás ez irányú kutatását úgy egy majdani kiadása a kötetnek teljesebb és hitelesebb lehessen!

Nézzük most a konkrét észrevételeket, lehetőségek szerint oldalszám megjelöléssel!

10–11. oldal — Kovács Tamás szerint Keresztes-Fischer Ferenc belügyminisztert a Gestapo tartoztatta le. A 12. oldalon viszont az SD. Eldöntendő, hogy melyik! Egyébként a volt belügyminiszter nem Bécsben, hanem Vöcklabruckban halt meg s ugyanúgy vitézi címmel „bírt” mint Miklós testvére és ő is 1929-ben változtatta meg a nevét.

12. oldal — Canaris, Wilhelm (Aplerbek, 1885. január 1 — Flossenbürg, 1945. április 9.) Rendfokozata tengernagy (1940. január 1.) Ellentengernagy: 1935. május 1., altengernagy: 1938. április 1. – 1944. február 13-áig állt az Abwehr élén. 1944. március 20-áig az OKW (a német véderő főparancsnoksága), majd 1944. június 30-áig a OKM (a német haditengerészet főparancsnoksága) rendelkezésére állt. 1944. július 1-je és 23-a között az OKW-nál a „kereskedelmi háború külön törzsének parancsnoka”. 1944. július 23-án a Gestapo letartóztatta. Halálra ítélték és felakasztották a flossenbürgi koncentrációs táborban. A „zongorahúr” komoly szakmunkákban nem került még említésre!

15. oldal — Gehlen, Reinhardt vezérőrmagy (Erfurt, 1902. április 3 — München, 1979. június 8.) 1946. július 15-étől az USA titkosszolgálatának a munkatársa (orosz szakértő). 1949. július 1-jétől a CIA „Gehlen elhárító szervezet” vezetője. 1956. április 1-je és 1968. április 30-a között Bundes Nachrichtendienst, (az NSZK hírszerző szervezet) elnöke. Nem szervezetet állított át, hanem szervezetet hozott létre!

15. oldal — Farkas Ferenc nemesi előneve soha nem vált családnévvé. Igaz a névmutatóban sem Kisbarnaki Farkas Ferencként sem Farkas Ferencként nem található meg.

Ha már névmutató: a nevek jelentős része nem szerepel a névmutatóban és a vitézi címmel rendelkezők döntő többségét — nem mindenkit, akad egy-két kivétel — a V betűnél lehet megtalálni. Elég furcsa „mutatózás”.

17. oldal — A magyar királyi csendőrség ún. „kettős alárendeltsége” nem magyar sajátosság. Ez az adott időszakban működő szinte valamennyi csendőrségnél így volt. A csendőrség eredetéhez kellene visszanyúlni, ennek a bemutatására, de az meghaladná egy recenzió kereteit. A lényeg: a mindenkori Belügyminisztérium és a Honvédelmi Minisztérium közös „felügyelete” alá tartozott a magyar királyi csendőrség. 1921 és 1938 között a trianoni békediktátum miatt az addigi Honvédelmi, illetve Hadügy- majd ismét Honvédelmi Minisztériumi csendőrségi osztályok — HM 16., Hüm 39., Hüm 5. — a Belügyminisztérium VI. c. (1933–1935 között VII. c.) (al)osztályaként működtek. Ebben az időben a csendőrségre vonatkozó rendeleteket a belügyminiszter egy személyben adta ki. 1938 novemberétől a

Büm. VI. c. osztály e néven megszűnt és a Honvédelmi Minisztérium 20. (csendőrségi) osztálya lett. Ugyanazon feladatkörrel, vezetővel, beosztottakkal, stb. A Belügyminisztérium csendőrségi osztálya — a Büm. VI. b. — pedig 1943. január 1-jével a Büm. XX. osztály nevet „vette fel”.

22. oldal — Honvéd Vezérkar főnökség nem létezett! A hivatalos megnevezés: A magyar királyi Honvéd Vezérkar főnöke. E „szervezetnek” voltak osztályai. Az adott osztály megnevezése helyesen: 2. vkf. osztály és nem a Hollós Ervintől ránk hagyományozott VKF/2!

Az Államvédelmi Központot nem a belügyminiszter hozta létre, hanem államfői döntés, ahogy Ujszászy István vezérőrmagyot is az államfő nevezte ki annak a vezetőjévé és nem a belügyminiszter.

25. oldal — Oltványi Imre természetesen kapcsolatban lehetett a 2. vkf. osztállyal. Az adott korban ugyanis tartalékos tiszteteket, illetve tisztjelölteket is behívtak tényleges szolgálatra az osztályhoz. Ez főleg újságírókra, színészekre volt jellemző, hiszen a 6. vkf. osztály felállításáig a nemzetvédelem- és a propaganda is a 2. vkf. osztály feladatkörébe tartozott és ott a jelzett foglalkozások képviselőit jól lehetett használni.

26. oldal — Itt az Állambiztonsági Rendszert parancsnoka Nagy Valér, míg a 23. oldalon Hain Péter —, aki melleleg soha nem volt rendőr főtanácsos (viszont kormány tanácsosi címmel rendelkezett), lévén a detektív testület tagja és ott az elérhető legmagasabb „rang” a detektív főfelügyelő volt —, akkor melyik? Meglepő módon egy Nagy Valérnak tulajdonított 1944-ben elhangzott „kijelentés” jegyzete a Magyar Rendőr 1938. évi egyik számára utal!

Valóban „összehozható” ez a két időpont így? Kovács Tamásnak ugyanakkor illett volna a kijelentés valóságtartalmát megkérdőjeleznie, mivel a magyar királyi rendőrség őrszemélyzete nem több tizezer főből állt — amint azt az idézetben olvashatjuk —, hiszen az adott korszakban, amikor a legmagasabb volt az őrszemélyzeti létszám, 1944-ben az mindösszesen 12.784 főt tett ki.

Megjegyzendő, hogy a közreadott kézirat szerzőjét — Sombor-Schweinitzer Józsefet — a hivatalos kiadványok akkor már „csak” dr. Sombor Józsefként „jegyzik”.

27. oldal — Pontos idézet a csendőrség „bibliájából!” — Szervezeti és Szolgálati Utasítás a m. kir. csendőrség számára (Szut.) I. Szervezet. II. Szolgálat. Bp. 1927. (illetve ugyan ez, 1941.) Hivatalos kiadás — de hivatkozás nélkül. Az idézett rész az 1927-es kiadásban 162. oldalon, míg az 1941-es kiadásban 159. oldalon olvasható, néhány betű eltéréssel.

28. oldal — Erős kétségeket kell megfogalmazni a recenzensnek az Opris Oszkár „besúgóí javadalmazásával” kapcsolatban. A havi 2000, illetve 3000 pengő magasabb összeg volt, mint a miniszterek havi javadalmazása! A magyar királyi

honvédség legmagasabb rendfokozatú tábornokai — vezérezredes — 1943. július 1-je után, havi 1882 pengő „fizetést” kaptak s ezen összegbe a különböző pótlékok is beleszámítottak.

29. oldal — Kovács Tamás itt igyekezett meghatározni a Sombor-Schweinitzer — mint írtam ekkor már Sombor — feljegyzések keletkezési időpontját. Ezt ő 1942 végére 1943 első napjaira teszi, mondván nem szerepel benne azon esemény, amikor Kállay Miklós miniszterelnök fogadta Szálasi Ferencet (1943. január 13.). Nem tudom, hogy Kovács Tamás alaposan olvasta-e az általa közölt összeállítást, mert akkor azt tapasztalhatta volna, hogy dr. Sombor József főkapitány-helyettes az 1943. március 17-ei Pesti Újságra utal (118. oldal), a Nyilaskeresztes Párt 1943. február havi „nagytanácsi ülésére” (138. oldal), illetve a Nemzeti Újság 1943. április 1-jei számára (140. oldal.). Amennyiben igazak Sombor ezen mondatai, akkor legkorábban 1943. április 2-ra tehetjük az összeállítás készítésének első napját.

43. oldal — Gömbös Gyulánál úgy vélem lehetett volna utalni honvédelmi miniszteri tisztére, illetve azt megelőző honvédelmi államtitkári működésére, hiszen így került be a Bethlen István vezette kormányba és volt utána egyenes az útja a miniszterelnöki bársonyszékhez.

44. oldal — Kovács Tamás a szabadságvesztésre ítélt Böszörmény Zoltán (Vácegres, 1893. január 5 – ?) esetében 32 hónap, míg Sombor 26 hónap börtönbüntetésről ír. Melyik a helytálló?

45. oldal — Itt vitéz Csík László dr. (Zákány, 1890. október 30–?, kórházi osztályos főorvos, korábban a Jendrasik klinika tanársegéde, az Orvosi Kamara alelnöke) képviselőről az a közreadó jegyzete, hogy ilyen képviselő nem volt (feltételezem, pótképviselő volt Csík), később viszont — 52. oldal — megjelenik, mint képviselőjelölt.

58. oldal — Sulyok Dezső (Simaházapuszta, 1897. március 28 — New York, 1965. május 18.) 1918-ban valóban felvételt nyert a csendőrtiszti tanfolyamra, de azt nem végezte el. A Magyarországi Tanácsköztársaság időszakában hadnagyi rendfokozatban nem szolgálhatott, mivel az ún. „tanácskormány” a rendfokozatokat eltörölte.

62. oldal — Vitéz Dobó István nem címzetes csendőr altábornagy volt, „csak” címzetes altábornagy. Az a honvéd tábornok, aki a csendőrség vezetői közé került — általában a csendőrség felügyelője, annak a helyettese, a csendőrség felügyelője mellé beosztott tábornok — nem került át a csendőrség állományába. Egyébként a tábornoki kar egységesnek számított. Dobó esetében talán érdemes lett volna megjegyezni, hogy nyugállományba kerülése után a Magyar Nemzetiszocialista Párt Hungarista Mozgalom „Alkotmány és Fegyelmi Birósága” elnöke volt.

64. oldal — Dr. Töreký Géza halálozási adatai — ellentétben a jegyzetben közltekkel — a következók: Luzern (Svájc), 1961. szeptember 14.

66. oldal — Biharvári — más írásmód szerint Biharváry (Bél, 1894. –?) Gusztáv itt bányaigazgató, a 42. oldalon, szolgálaton kívüli százados. A kettő természetesen nem zárja ki egymást, de hasznos jelezni a két személy azonosságát!

69. oldal — Rátz (eredetileg Rác) Kálmán (halálozási ideje: Bischofzell (Svájc), 1951. július 13.) 1932-től várakozási illetékkal szabadságon volt — világháborús sebesülései miatt — és mint őrnagy 1934. szeptember 1-jével került nyugállományba. Orosz ügyekben Horthy Miklós kormányzónak „tanácsadója” is volt és 1944 szeptemberében ő került szóba, mint a Moszkvába küldendő magyar delegáció vezetője. Egykori alakulata számozásával kapcsolatban megjegyzendő, hogy az ezred jelölés mindig arab és nem római számmal történik.

70. oldal — Kovarcz Emil (Iregpuszta, 1899. február 5. (más források február 4-ét adnak meg). Mint őrnagy került 1939. május 1-jével nyugállományba. Utolsó beosztása a Központi Híradóiskolában volt (1938. november 1 — 1938. november 30.) és azt követően a nyugállományba helyezés előtti „szabadságát töltötte”. 1931. november 1-jétől 1936. június 30-áig volt a Ludovika Akadémia tanára, melyet követően 1936. július 1-je és 1938. július 31-e között a budapesti 1. vegyesdandár parancsnokságon szolgált és került 1938. augusztus 1-jével ismét a Ludovika Akadémiára és onnét 1938. november 1-jével a Központi Híradóiskolára. 1944 végén, szolgálaton kívüli viszonyban nevezte ki ezredessé Szálasi Ferenc.

73. oldal — Brinzey György, temesszlatinai (Szegeď, 1902. március 24. – Caracas, 1967 után) nyugállományú vezérkari százados. A második világháború éveiben ismét szolgált, 1944. november 27-én vezérkari őrnaggyá nevezték ki.

77. oldal — Mokcsay Dezső (Ungmogyorós, 1886. október 29. — Bp., 1943. február 8.)

80. oldal — Tatár (az emigrációban Tarjányi) Imre (halálozás ideje: Markdorf (NSZK), 1995. augusztus 14.)

81. oldal — Dr. Matolcsy Mátyás (Bp., 1905. február 24. — Bp., 1953. június 20.)

Dr. Maróthy (Meisler) Károly (Keszthely, 1897. június 8 — Buenos Aires, 1964. szeptember 7.) Dr. Csia Sándor (Hegybánya, 1894. február 4 — Bp., 1946. március 19.) Kovács Tamás sajnos összetévesztette dr. Csia Sándor (Nyíregyháza 1885. március 13 – Zürich, 1962. december ?) főorvossal és a két személy adataiból „gyúrt össze” egy jegyzetet! Gál Csaba (Bp., 1892. október 14. — Bp., 1946. június 25.) Vitéz Zsengellér József (Cegléd, 1896. december 8. –?) itt őrnagy. Ő 1939-ben nem lehetett tényleges állományú tiszt. Egyébként nyugállomány csendőr százados volt.

85. oldal — Temesváry László (Bp., 1896. január 18 – Bad Aussee (Ausztria), 1974. augusztus 28.)

88. oldal — Gyertyánffy (eredetileg Gyertyánfi) Kornél (Hosszúág, 1899. október 8 –?), 1938. május 1-jével vezérkari szolgálatot teljesítő őrnagy. 1939-ben már nyugállományban.

90. oldal — Dr. Koródy Tibor (Bp., 1904. – Bp., 1974. szeptember 21.) A második világháború után Argentínába emigrált, majd hazatelepült Magyarországra.

93. oldal — Vitéz ómoravicai dr. Imrédy Béla (Bp., 1891. december 29 – Bp., 1946. február 28.)

96. oldal — Vitéz Magasházy László, aki 1919-től több mint másfél évtizedig volt Horthy Miklós szárnysegéde, később a m. kir. „Bem József” 1. honvéd lovas tüzérezred parancsnoka, illetve a m. kir. méneskar felügyelője, soha nem töltött be semmiféle kormányzati posztot.

99. oldal Bodor Márton (Nagykörű, 1887. – ?), géplakatos. Dr. Boér Ágoston (Vác, 1893. szeptember 23. –?), nyugalmazott követségi titkár.

100. oldal — Vitéz Ruskay (1928. október 31-éig Ranzenberger) Jenő a Kovács Tamás által megadott formában soha nem használta a nevét. Az Országos Légvédelmi parancsnoki beosztásánál véleményem szerint fontosabb volt a Honvédelmi Minisztérium VI-2. (későbbi nevén 2. vkf.) osztály vezetői beosztása (1928. november 15 – 1933. május 1.).

111. oldal — Vitéz Henney (eredetileg Hannel) Árpád (Eperjes, 1895. szeptember 24 – Kitzbühel (Auszria), 1980. május 21.) szolgálaton kívüli altábornagy. Mint alezredes vált ki a tényleges szolgálatból és nyilas-hungarista hatalomátvételt követően nevezte ki Szálasi Ferenc altábornaggyá, szolgálaton kívüli viszonyban.

Joachim von Ribbentrop neve így irandó, és ha a külügyminiszteri tisztére utalunk, akkor annak „időtartama” 1938. február 4 – 1945. április 29. Hitler ugyanis „végrendeletében” felmentette tisztéből.

118. oldal — Dr. Budinszky László (Bp., 1895. október 24 – Bp., 1946. március 9.)

Bornemissza Gábor (Munkács, 1891. augusztus 14. (másutt 15.) – München (NSZK), 1975. március 4.). Jobboldali újságíró, a Virradat főszerkesztője, számos jobboldali egyesület és szervezet vezetőségének tagja.

Vajna Gábor nem „kémelhárító” volt, hanem a balatonfüzfői löporgyár igazgatója. Vezérkari ezredessé szolgálaton kívüli viszonyban nevezte ki Szálás a hatalomátvétel után.

134. oldal — Dr. Tauffer Gábor (Balmazújváros, 1884. – ?), okleveles gyógyszerész és ügyvéd.

Az oldalszámok szerint felsorolt kiegészítésekhez még néhány apróság: Rajk Endre (halálozás ideje: Kronach (NSZK), 1960. szeptember 8.) Omelka Ferenc (Bp., 1899. november 18.) Bogyay Arthur, várbogyai és nagymádi (Zalahaláp,

1876. december 19 – ?) nyugállományú ezredes. 1919–1921-ben a Nemzeti Hadsereg repülőcsapatainak a parancsnoka. Mosonyi Győző (Bp., 1905. október 26 – ?) százados (1939. november 1.), a légi erők állományában. Vitéz Taby Árpád (Nyitragerencsér, 1896. július 16 – St. Georgen (Ausztria), 1973. augusztus 21.) Az 1920-as évek elejétől 1927 végéig csendőrtisztként, majd a testőrtisztként szolgált. 1939. január 1-jével, mint őrnagy került nyugállományba. 1956. október 26-án szabadult Vácról, fegyverrel harcolt a forradalomban, majd annak leverését követően 1956. november 26-án Ausztriába távozott. Lövétei Barcsay Árpád (Segesvár, 1882. augusztus 26 – Verviers (Belgium), 1955. június 15.), nyugállományú csendőr alezredes. Szálasi Ferenc 1945-ben a nyugállományban ezredessé nevezte ki. Andréka Ödön (Piszke, 1899. – Bp., 1968. szeptember 7.). Máté-Törék Gyula (Losonc, 1887. április 17 – Gödöllő, 1957. szeptember 23.). Széchényi Lajos gróf (Erdőcsokonya, 1902. október 28 – Buenos Aires, 1963. június 21.). Payr Hugó (Bp., 1888. augusztus 24 – Bp., 1976. május 18.). Grieger (másutt Griger) Miklós (Körmöcbánya, 1880. november 22 – Bp., 1938. február 28.)

A többször említett dr. Hetényi Imre főkapitány-helyettes esetében — aki egy időben, egy személyben a „m. kir. rendőrség politikai rendészeti osztálya, államrendészeti osztálya és útlevelesztálya” vezetője is volt — kényszer nyugállományba helyezésről nem igazán beszélhetünk. 1938-ban, nyugállományba kerülésekor ugyanis már 67 éves volt. Az ilyen életkorig tartó közzolgálati alkalmazás szinte példa nélküli volt a két világháború közötti korszakban.

A katonatisztként említett Szelepcsényi valószínűleg azonos Szelepcsényi Tiborral (?), (1916. február 19 – ?), akit 1937. augusztus 18-án avattak gyalogsági hadnaggyá a Ludovika Akadémiáról, míg a nyugállományú őrnagy Tóth Béla (Debrecen, 1897. –?). Voigt Ede (Csösz, 1897. –?), Péntek István pontos halálozási adatai: Tököl (rabkórház), 1963. január 13.

Végezetül még valamit a levéltári jelzetekhez: hasznos lett volna, ha Kovács Tamás a jól kialakult gyakorlat szerint első előforduláskor megadja a Magyar Országos Levéltár K-149, K-153, K-583, stb., vagy az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, A, V., O jelű fondjainak a nevét — természetesen erre sor kerülhetett volna a Forrásjegyzék-ben is —, hiszen nem biztos, hogy a könyv minden olvasója kiismeri magát a levéltárak „jelzet világában”. Nem lett volna haszontalan egy rövidítésjegyzék sem, mert ma már nem olyan természetes, hogy mindenki tudja mit is takar a BSZKRT.

Szakály Sándor

